Actieblad

DECEMBER 1981
92ste JAARGANG, NR. 2

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

UITGAVE VAN DE VERENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, VERENIGING TOT EVALUATIE VAN ALTERNATIEVE BEHANDELMETHODEN EN TOT BESTRIJDING VAN DE KWAKZALVERIJ

Redacteur: J. Th. Balk, Keverberg 54, 1082 BE Amsterdam *Verschijnt 4 x per jaar*

ALTERNATIEVE GENEZERS DOEN HUN BEKLAG BIJ DE NATIONALE OMBUDSMAN

De beoefenaars van de alternatieve geneeswijzen hebben zich tot de ombudsman gewend — zij voelen zich te kort gedaan omdat de ziekenfondsen nog altijd niet de visite aan de alternatieve genezer vergoeden.

Het is niet de eerste keer dat een poging in deze richting wordt gedaan. Als een soort pressiegroep traden de alternatieve genezers al in 1977 op, toen er in het Amsterdamse Krasnapolsky een congres werd gehouden waarop gepleit werd voor "gelijke rechten voor alle geneeswijzen".

Er was toen een "Kommissie" gevormd die deze eis in het vaandel voerde, een commissie met een postbusnummer in Rotterdam en een bankrekening in Leeuwarden. De leiding van het congres berustte bij het Utrechtse statenlid drs. P.A. Delvaux die in de provinciale staten van Utrecht van zich had doen spreken door zijn actie tegen... aardstralen. Het openingswoord werd gesproken door drs. C.M. Schoonheim van de Mazdaznanbeweging.

Uiteenlopend gezelschap

Wie schaarden zich onder het vaandel van de commissie Gelijke rechten voor alle geneeswijzen? Dat bleek een nogal uiteenlopend gezelschap te zijn met voorop de NWP, de Nederlandse Werkgroep van Praktizijns in natuurlijke geneeskunst. De drie letters NWP betekenden vroeger: Nederlandse Werkgroep van Paranormale genezers. Twee "dochters" van de NWP waren er ook bij, namelijk Anglo-Dutch College of Acupuncture en het Nederlands College voor Naturopathie. Voorts bleken in de commissie vertegenwoordigd:

- Anti-vivisectiestichting
- Mazdaznan-beweging
- Nederlandse Vegetariërsbond
- Nederlandse Vereniging voor gezond leven en Natuurgeneeskunde
- Organisatie van Paranormale Genezers, N.F.P.N.
- Overlevingsbeweging Anders Denken/Anders Doen
- Pieter Pijlstichting voor vivisectie vrije geneeskunde
- Stichting voor klassieke homeopathie
- Stichting Medische consultatiebureaus
- Stichting Utrechtse Paramedische Academie
- Stickting PA KUA voor toepassing van acupunctuur
- Vereniging Amnestie (therapie dr. Moerman)

Adres aan staatssecretaris

Waar het toen op het congres in Krasnapolsky vooral over ging werd duidelijk uit de doeken gedaan in een adres dat het congres zond aan de toenmalige staatssecretaris voor volksgezondheid, Hendriks: "de patiënt heeft recht op een van uit de ziektekostenverzekering of het ziekenfonds gefinancierde adekwate behandeling naar eigen keuze".

Het adres kwam ook met cijfers. Het releveerde de schatting van arts P. van Dijk — auteur van het boek "Geneeswijzen in Nederland", een soort inventarisatie van alternatieve geneeswijzen, van iriscopie en piskijkerij tot acupunctuur en pendel-zwaaierij — dat er per jaar 7 miljoen consulten worden gepleegd op het gebied van de niet-officiële geneeskunde. Dat is 12 pct van de totale huisartsenconsultatie in den lande.

Tijdens de lunchpauze konden de deelnemers aan het congres — de grote zaal was vrijwel tot de laatste plaats bezet — kennis nemen van de informatieve stands van de deelnemende organisaties. Een ware vloed van publicaties was gratis of tegen betaling ter beschikking.

vervolg op pag. 2

DR. L. MEINSMA

Dezer dagen heeft het bestuurslid van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, dr. L. Meinsma om persoonlijke redenen als bestuurslid bedankt. Tijdens een recente bestuursvergadering heeft prof. B.S. Polak de waardering onder woorden gebracht voor het werk van de heer Meinsma.

Toen op een ledenvergadering in 1978 een bestuursvoorstel was besproken om de vereniging te ontbinden kwam de heer Meinsma met het voorstel om eens na te gaan of voortzetting van de vereniging mogelijk was. Samen met de arts D. Uitterdijk heeft hij alle krachten gegeven om de vereniging tot nieuw leven te wekken — met succes.

De Vereniging tegen de Kwakzalverij is de heer Meinsma grote dank verschuldigd voor alles wat hij voor de vereniging heeft gedaan, overtuigd als hij er van was dat het bedrog moet worden ontmaskerd, ondeskundigheid gesignaleerd en wazige filosofieën met de realiteit moeten worden geconfronteerd. Een tijd lang heeft de heer Meinsma het voorzitterschap waargenomen. Zijn activiteit heeft een onwisbaar stempel gedrukt op de thans bijna 101 jaar oude vereniging, hij heeft medegeholpen haar met nieuw élan te bezielen. Heel veel dank daarvoor, dr. Meinsma!

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

Vereniging tegen de Kwakzalverij

Opgericht 1 januari 1881

Correspondentie-adres: Bergse Dorpsstraat 101
3054 GC Rotterdam; tel. 010-187149

BESTUUR:
Voorzitter: vacature
Secretaris: drs. I.A. van de Graaff, Rotterdam
Penningmeester: D. Uitterdijk, Medemblik
Leden: G.R. van den Berg, Amsterdam
mr. J.S.W. Holtrop, Haarlem
prof. B.S. Polak, Amsterdam

Adviserende leden:
S. Lelie, Middelburg
prof. dr. F.A. Nelemans, Duivendrecht

Postgiro van de Vereniging: **32237** ten name van Penningmeester van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, Medemblik.
De **contributie** bedraagt thans *f* 30; voor studenten en leerlingverpleegkundigen *f* 10; begunstiger wordt men door een schenking aan de vereniging van minimaal *f* 100.

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

Er werd grif gekocht. Ook de vegetarische hapjes van Krasnapolsky gingen als warme broodjes weg.

Een aanfluiting

Over dit congres heeft destijds dr. L.F. Bakker in *Medisch Contact* zijn oordeel uitgesproken. De heer Bakker is bekend om zijn dissertatie van 1969 "Kwakzalverij en onbevoegd uitoefenen der geneeskunst". In Medisch Contact merkte hij o.a. op: "Dat de alternatieve geneeskunde in het algemeen weinig met kunde te maken heeft mag bekend worden verondersteld. Wanneer men het wetenschappelijk peil van het merendeel van de plusminus 600 onbevoegde genezers in Nederland kent dat zich bedient van een aantal alternatieve geneesmethoden (o.a. acupunctuur, chiropraxie en manuele therapie, homeopathie enz.) dan wordt het begrip kunde wel een aanfluiting".

Dr. Bakker zei aan de vrijheid van de patiënt dáár genezing te zoeken waar het hem goeddunkt grote waarde te hechten. *Maar dan moet de patiënt wel goed* worden geïnformeerd over eventueel succes en eventuele bezwaren. Van wie zal de patiënt die informatie ontvangen? Daar had dr. Bakker niemand op het congres over horen spreken.

Begripsverdoezeling

Later ging, eveneens in Medisch Contact, de toenmalige voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, de arts A.P.N. de Groot, ook nog in op het congres en wel onder de titel "begripsverdoezeling".

Tot zover de pogingen in 1977 door de voorstanders van de alternatieve geneeswijzen om opgenomen te worden in het ziekenfonds- en ziektekostenverzekeringenpakket.

Voor de nieuwe poging heeft men het oog laten vallen op de nationale ombudsman J. Rang. In plaats van de *Commissie uit 1977 is er nu sprake van een* "Samenwerkingsverband Natuurlijk Gezond". Dit samenwerkingsverband komt klagen bij de ombudsman dat de overheid nalaat om de alternatieve geneeswijzen te erkennen. Ook willen ziekenfondsen alternatief-geneeskundige voorzieningen niet in hun pakket opnemen.

Daarmee is het rijtje klachten nog niet afgelopen. Waarom, zo wil het samenwerkingsverband weten, worden de academies voor natuurgeneeswijzen te Amsterdam en Hilversum niet op het rijksscholenplan geplaatst? Waarom is er geen geld voor een onderzoek naar de effectiviteit van alternatieve geneeswijzen? Voorts wordt geklaagd over het "willekeurige" vervolgingsbeleid *van justitie tegen alternatieve genezers en* tegen degenen die alternatieve geneesmiddelen aanbieden.

Geneesmiddelen

In de klacht die bij de ombudsman is gedeponeerd verwijt het samenwerkingsverband de overheid dat zij met twee maten meet. Zo zou een nog niet geregistreerd geneesmiddel L-5-hydroxytrypofaan voor rekening van de ziekenfondsen worden verstrekt. Anderzijds worden niet geregistreerde geneesmiddelen van alternatieve genezers in beslag genomen. Goedkope alternatieve geneesmiddelen worden uit het ziekenfondspakket geweerd terwijl anderzijds een ziekenfonds te Rotterdam voornemens zou zijn een harttransplantatie van een verzekerde in Amerika te betalen waarvan de kosten tot een miljoen gulden zouden oplopen.

In het genoemde samenwerkingsverband werken samen de Nederlandse Vereniging voor Gezond Leven en Natuurgeneeswijze, de stichting Gezondheidseducatie en de stichting Natuurlijk Welzijn. Het samenwerkingsverband beroept zich er op dat uit een opinieonderzoek zou zijn gebleken dat de Nederlandse bevolking gelijke rechten verlangt voor alternatieve geneeswijzen. Uiteraard komt ook het rapport over de alternatieve geneeswijzen van de commissie Muntendam ter sprake in de klacht aan de nationale ombudsman.

ZIEKENFONDS NEEMT PROEF

Als eerste in den lande gaat het Verenigd Ziekenfonds *Deventer hulp van een homeopathisch arts* gedeeltelijk vergoeden. En wel met ingang van 1 januari 1982. Gedeeltelijk: dat wil zeggen dat wanneer de behandelingen en de consulten van de homeopathische arts per jaar de 200 gulden overschrijden het ziekenfonds 80 pct vergoed van de kosten, die die *f* 200 te boven gaan. De arts moet wel bewijzen, dat hij de benodigde diploma's bezit. De regeling te Deventer is "bij wijze van proef".

ENZYMPREPARAAT REUMAJECTA

Het tijdschrift Beweging, maandblad voor mensen betrokken bij reuma had onlangs een gesprek met de heer J. Agterberg, directeur van het bio-medisch centrum De Koningshof te Haarzuilen. In dit bio-medisch centrum wordt de enzymtherapie toegepast. Zo maakt men er gebruik van het omstreden vasolastine. Agterberg deelde mede dat speciaal voor reuma-patiënten het enzympreparaat Reumajecta werd ontwikkeld.

"Ook bij mensen met ernstige reumatische afwijkingen is het resultaat soms verbluffend. De pijnen verdwijnen, het proces wordt stopgezet en vaak zelfs teruggedrongen", aldus Agterberg. In strijd met deze uitspraak zijn, aldus Beweging, de ervaringen van verschillende reumatologen met Reumajecta. Ook andere artsen, die niet aan de Koningshof zijn verbonden, vertelden negatieve ervaringen.

Onder het hoofdje "Alternatieven lieten het afweten" maakten wij in het vorige nummer van ons Actieblad melding van de pogingen van het bestuur van de Vereniging tegen de Kwakzalverij om via discussies en correspondentie met o.a. Koningshof te Haarzuilens een nadere oriëntatie te bereiken in de klinische betekenis van de daar toegepaste behandelwijze. Maar daar voelde de Koningshof niet voor! Wel graag wat beweringen spuien in diverse bladen maar om tot een gefundeerd oordeel te komen over de werkelijke waarde van de behandelwijze... ho maar!

CHEMISCH EN NATUURLIJK

"Er heerst momenteel een gigantische chemofobie; iets chemisch wordt gelijk als kankerverwekkend gezien". Deze woorden noteerde Kees de Leeuw van het Weekblad Gezondheidszorg uit de mond van dr. R. Kroes. De Kroes is voorzitter van de Wetenschappelijke Raad voor de Kankerbestrijding. In september verscheen een beleidsnota van deze Raad.

Dr. Kroes zei in de loop van het gesprek onder meer dat hanteren van een voorzichtig dieet met meer vezel, een beetje minder vlees en wat minder vet op zichzelf alleen maar aan te bevelen is. Duidelijk is echter wel dat de invloed van veel factoren nog onvoldoende bekend is om tot sterke aanbevelingen te komen.

Tal van natuurprodukten kunnen gevaarlijker zijn dan chemische stoffen die al zijn onderzocht. Het is natuurlijk prima dat de overheid strenge toelatingseisen stelt maar van vele natuurlijke voedingsmiddelen weten we eigenlijk niet of ze op de lange duur wel zo gezond zijn. Dit, omdat er geen onderzoek naar is gedaan. In postelein, spinazie en sla zit nitriet dat onder bepaalde omstandigheden met zogenaamde secundaire en tertiaire amines tot de vorming van kankerverwekkende nitrosamines aanleiding kan geven.

Slotconclusie van dr. Kroes: Eet maar rustig door maar doe het kalm aan en overweeg eens, wat je in alle bescheidenheid kunt laten vallen.

IETS VOOR DE COMMISSIE?

Een patiënte van 45 jaar bemerkte in haar ontlasting bloed en slijm. Zij veronderstelde dat zij kanker had — een veronderstelling waarin zij helaas gelijk had. Maar zij probeerde dit te genezen met het bekende alternatieve dieet. Toen zij na een half jaar voor operatie werd opgenomen was het coloncarcinoom nog slechts met de grootste moeite te verwijderen. De prognose is door dit uitstel uiteraard aanmerkelijk slechter geworden.

Wij ontlenen dit voorval aan Medisch Contact dat onder het hoofdje "Praktijkperikelen" kleine door artsen geschreven signalementen publiceert. Tot het bekende kankerdieet nam ook een patiënte van 62 jaar haar toevlucht toen zij een knobbeltje in de linkerborst ontdekte. Zij zag erg tegen de operatie op — het dieet was zoveel gemakkelijker. Negen maanden lang hield zij het vol; toen moest operatie volgen maar de okselklieren bleken toen reeds positief te zijn. De prognose is door het uitstel ook in dit geval aanmerkelijk slechter geworden.

Een patiënte van 20 jaar ontdekte tijdens haar eerste zwangerschap enkele grote klieren, links in de hals. Dit bleek de ziekte van Hodgkin te zijn, een maligniteitsvorm die de laatste jaren in een vrij groot percentage radicaal is te genezen. Patiënte en haar echtgenoot gaven echter de voorkeur aan een zogenaamde alternatieve geneesheer, die haar verzekerde dat hij met zijn methode de ziekte zou genezen. Maar het zou wel lang duren. Hij vroeg aan de behandelende geneesheer geen inlichtingen. Na veertien weken verkeerde de patiënte door toenemende grootte der klieren en door een extreme bloedarmoede in een zo slechte conditie dat zij alsnog besloot zich in een onzer kankercentra te laten behandelen. Het resultaat was goed maar de prognose was uiteraard slechter dan het geval zou zijn geweest bij behandeling na de ontdekking.

De redactie van Medisch Contact verzucht tenslotte: Bij hoeveel patiënten, gerekend over het hele land, wordt op het ogenblik adequate therapie onnodig uitgesteld? Het moeten er erg veel zijn, want meestal zullen patiënten niet vertellen dat ze eerst iets anders hebben geprobeerd. Iets voor de Commissie Alternatieve Geneeswijzen om dit eens uit te zoeken.

GENEESMIDDELEN DIE NIET WERKZAAM ZIJN

In de Verenigde Staten zijn honderden geneesmiddelen verkrijgbaar zonder recept — maar de werking is vaak nihil en bij sommigen mag men er aan twijfelen of gebruik wel veilig is. De Food and Drug Administration is al bijna tien jaar bezig naar een onderzoek naar deze geneesmiddelen maar dat is nog altijd niet afgesloten. Thans heeft een Amerikaanse actiegroep bij het Federaal Gerechtshof geeist dat een verkoopverbod wordt ingesteld tegen geneesmiddelen die niet werkzaam zijn. De actiegroep heeft de steun van de bekende strijder voor de consumenten-belangen, Ralph Nadar.

TAMPONS VEROORZAKEN GEEN TAMPONZIEKTE

Voor de "tamponziekte" die enige tijd geleden nogal wat opschudding veroorzaakte, hoeft men zich in Nederland niet ongerust te maken. Dit concludeert de Consumentenbond die de belangrijkste merken tampons heeft onderzocht. Er bleek geen enkele reden te zijn om het gebruik van tampons af te raden, wel moet men er hygiënisch mee omgaan. Zo moeten tampons regelmatig worden gewisseld en het onderlichaam moet goed schoon gehouden worden. Het is raadzaam geen tampons te gebruiken, die meer absorberen dan nodig is.

1600 SPECIALITÉS

In Nederland kan de arts kiezen uit 1600 specialités om de circa 600 in ons land bekende ziekte en ziektebeelden te behandelen. Omdat een aantal specialités meer dan één indicatiegebied heeft kan de arts gemiddeld een keuze maken uit vijf of zes geneesmiddelen per ziekte of ziektebeeld. Van de geneesmiddelenomzet (af fabriek of importeur) nemen hart- en vaatmiddelen 14.7 pct van de totale omzet in guldens voor hun rekening, middelen tegen algemene infectieziekten (o.a. antibiotica) 12.2 pct maagdarmpreparaten 8.1 pct, anti-hyptertensiva en diuretica 8 pct.

RECHTS PRIKKEN, LINKS ROKEN

De vraag: hoe kom ik van het roken af is niet van vandaag of gisteren. Maar een hedendaags middel moet de acupunctuur zijn, en in vele bladen, de damesbladen niet te vergeten, worden de pogingen beschreven om iemand van het roken af te houden door hem in het bijzonder naalden in de oren te zetten, die, als we het goed hebben begrepen er met een draaiende beweging in worden geplaatst.

De resultaten zijn bepaald niet altijd in overeenstemming met de verwachtingen en een van de damesbladen zette boven het relaas van een aantal dames en heren die zich in de oren hadden laten prikken dat het eigenlijk alleen helpt "wanneer je het zelf wilt".

Een andere ervaring: een vrouw die graag van het roken af wilde bemerkte na een behandeling met naalden in het rechteroor dat zij met de linkerhand ging roken.

APARTE VERZEKERING VOOR ALTERNATIEVE GENEESWIJZE

Particulier verzekerden tegen ziektekosten kunnen vermoedelijk in de nabije toekomst een aanvullende verzekering sluiten tegen de kosten van behandeling volgens alternatieve geneeswijzen. Plus de daarbij behorende medicijnen. Maar... uitgangspunt is daarbij wel dat de behandeling geschiedt door een bevoegd *arts* of erkende paramedische kracht. De medicijnen worden alleen vergoed wanneer zij door een apotheek of via een apotheekhoudend arts worden verstrekt. De premie van een dergelijke aanvullende verzekering zou omstreeks 175 gulden per jaar per (volwassen) patiënt bedragen.

De heer H. Bordewijk, directeur van de grootste particuliere ziektekostenverzekering in het Noorden, de VGNN, deelde dit mede aan een verslaggever van het Nieuweblad van het Noorden. Het pakket "alternatieve geneeswijzen" zal mogelijk al per 1 januari a.s. door de ziektekostenverzekeraars worden aangeboden.

Het Kontaktorgaan Landelijke Organisaties van Ziektekostenverzekeraars, KLOZ, zal nog dit jaar een studie afmaken over het ingewikkeld genoemde vraagstuk van de vergoeding van de kosten van alternatieve geneeswijzen. Het moet als afzonderlijk pakket worden aangeboden omdat het ministerie van Economische Zaken geen premieverhoging zal toelaten.

Mensen die al vele jaren aan een alternatieve behandeling bezig zijn zullen waarschijnlijk niet tot zo'n aanvullende verzekering worden toegelaten omdat dan de premie te hoog zou worden. Men zoekt ook uit welke alternatieve geneeswijzen nu in het pakket moeten worden opgenomen: de homeopathische en de anthroposofische geneeswijzen maken een goede kans.

OGENKIJKERS IN SOORTEN

Er zijn rangen en standen in deze wereld — en zelfs bij de iriskijkers. Hoe langer hoe meer iriscopisten blijken zich te beroemen op een studie die aan deze vorm van diagnostiek een wetenschappelijk tintje moet verlenen. En uiteraard zetten dezulken zich af tegen degenen die "zomaar" de iris van de patiënt bekijken en daaruit hun bevindingen over ziekten en kwalen aflezen, vertrouwend op hun flair.

"Henny", die in de Telegraaf schrijft over mensen-met-problemen kreeg een briefje van Jacomine Landman — Kasper uit Heerde, die volgens haar ondertekening docente is in de irisdiagnostiek, dat dezer dagen in haar rubriek werd afgedrukt. Het is geen omstreden alternatieve vorm van diagnostiek meer, verzekert zij. De officiële benaming van de iriscopie — latijn doet het altijd goed! — luidt volgens mevr. Landman — Kasper "ophtalmotrope fenomenologie".

"Wanneer de overheid echter geen maatregelen neemt om het kaf van het koren te scheiden, zullen er ogenkijkers blijven bestaan zonder enige medische kennis, zonder enige opleiding in welke vorm dan ook en zonder de daarvoor vereiste apparatuur, waardoor de irisdiagnostiek in discrediet wordt gebracht", schrijft zij in haar brief aan "Henny". Zij vindt overigens wel dat een *arts* de diagnose moet stellen, een arts die de iriscopie als hulpmiddel naast zijn andere diagnostische methoden gebruikt.

HOMEOPAAT KEERT ZICH TEGEN CONCLUSIES VAN RAPPORT MUNTENDAM

"Hoe eerder alternatieve (genees)methoden regulier worden, des te eerder zal het probleem van de alternatieve geneeswijzen zichzelf geruisloos oplossen, zelfs zonder commissies", betoogt de medicus A. van 't Riet, een bekend homeopathisch arts die deel uitmaakte van de commissie voor de alternatieve geneeswijzen, de z.g. commissie-Muntendam. De heer van 't Riet schreef hier een uitvoerig ingezonden stuk over dat gepubliceerd is in het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde.

Zelf heeft hij ruim 35 jaar kritisch geëxperimenteerd met de homeopathie. Hij vervolgt: "Opname van ondeugdelijke methodes in het ziekenfondspakket en nog meer het toelaten van niet-artsen tot het uitoefenen van de geneeskunde onder eigen verantwoordelijkheid vormen wel het andere uiterste".

In dit verband vindt de heer Van 't Riet het streven van de Commissie Alternatieve Geneeswijzen om, vóór er sprake is geweest van toetsing der alternatieve geneeswijzen op groter schaal alternatieve geneeswijzen — en wel alleen deze — vrij te geven voor niet-artsen, op zijn minst opmerkelijk.

En hij waarschuwt: ook bij alternatief behandelen kunnen zich onverwachte complicaties voordoen, welke de niet-arts bezwaarlijk het hoofd zal kunnen bieden. Voorts kan ondeskundigheid leiden tot het nemen van onverantwoorde risico's door bijvoorbeeld de moeizaam opgebouwde "allopathische" medicatie van een ernstige astmalijder of de anti-epileptica voor een hersentumorpatiënt abrupt op zij te zetten. Een patiënt met een maligne naevus (moedervlek die zich uitbreidt) kan er van weerhouden worden tijdig adequate hulp te zoeken. *Mij en andere artsen zijn dergelijke gevallen bekend* (cursivering red. AtdK)

Wij ontlenen ook het volgende aan de brief van dokter Van 't Riet, die zich tenslotte ironisch afvraagt wat de Commissie Alternatieve Geneeswijzen verhinderd heeft om reeds nu de uitverkoop van de geneeskunde te completeren door ook chirurgie, radiologie en andere reguliere methoden rijp te verklaren voor niet-artsen!

Hij is van oordeel dat een geneeswijze, alternatief of niet, niet kan worden toegepast zonder volledige diagnostiek en zonder voldoende kennis van andere, met name reguliere behandelingsmethoden. Dit geldt althans voor de homeopathie die in handen van niet-artsen riskant is. Voor de Commissie Alternatieve Geneeswijzen is echter diagnostische incompetentie van de genezer blijkbaar onschadelijk voor de alternatieve patiënt maar wel schadelijk voor zijn reguliere lotgenoot.

Als reden tot het bestaan van de alternatieve geneeswijzen ziet dokter Van 't Riet het tekort schieten van de reguliere geneeskunde. Overigens heeft de commissie waarover hij in de brief aan het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde zo welsprekend de staf breekt zich met dat vraagstuk eigenlijk niet bezig gehouden. Een wet Beroepsuitoefening Individuele Gezondheidszorg (BIG) zal met een ferme maatregel als titelbescherming de geneeskunde bij haar falen niet meer soelaas bieden dan een vijgeblad. De verstrekkende aanbevelingen van de commissie aan de regering werden gedaan zonder dat de alternatieve geneeswijzen aan een toetsing werden onderworpen.

Deugdelijk bevonden alternatieve geneeswijzen in handen van *artsen* (cursivering van de redactie) zouden de effectiviteit van de gezondheidszorg kunnen bevorderen en de kosten drukken, hetgeen niet waarschijnlijk is bij invoering van een wet-BIG, zo besluit de heer Van 't Riet zijn betoog in het Tijdschrift.

* * * * *

CONSUMENTENBOND: HULPMIDDELEN GEHANDICAPTEN ONDER DE MAAT

Hulpmiddelen voor fysiek-gehandicapten zijn meestal van bedroevend slechte kwaliteit, aldus constateerde de Consumentenbond in een artikel in de Consumentengids van november.

De Consumentenbond onderzocht looprekken, badzitjes, badmatjes, bedgalgen, grijptangen, anti-slipmatjes en dunschillers. Slechts enkele van de onderzochte artikelen bleken te voldoen; sommige waren ronduit gevaarlijk. Zo brak van een aantal looprekken onder niet extreme omstandigheden de handgrepen af of raakten deze verbogen. De badzitjes waren vaak erg onstabiel; veel badmatjes glibberden weg; alle bedgalgen waarmee een bedlegerige zich kan optrekken, waren onveilig; geen enkele grijptang, waarmee men iets kan oprapen zonder zich te bukken, was goed; de anti-slipmatjes, die men op tafel legt om bv. een bord stevig neer te zetten, waren redelijk; speciale dunschillers waren slecht.

De Consumentenbond heeft de Minister van Volksgezondheid ingelicht over deze slechte resultaten en om de volgende maatregelen gevraagd:

- er moet meer geld beschikbaar gesteld worden voor onderzoek naar de bruikbaarheid en doelmatigheid van hulpmiddelen voor gehandicapten;
- in de nieuwe Warenwet moeten voorschriften komen voor hulpmiddelen voor gehandicapten;
- totdat de Warenwet in werking treedt, moet er een keurmerk komen voor hulpmiddelen, die aan bepaalde minimum-keuringseisen voldoen.

MEER JODIUM IN HET BROOD

Het verminderd broodgebruik — vermoedelijk een welvaartsverschijnsel — heeft een merkwaardig gevolg gehad. Krop, een aandoening van de schildklier, steekt hier en daar het hoofd weer op als gevolg van een gebrek aan jodium. In brood is jodiumhoudend zout verwerkt maar wanneer men nu nauwelijks brood eet — hoe komt men dan aan de nodige hoeveelheid jodium? Bovendien is zo'n jaar of zeven geleden een einde gekomen aan het in de handel brengen van jodiumhoudend keukenzout. Het ministerie van volksgezondheid wil nu weer kaliumjodide toevoegen aan keukenzout. Het gehalte van kaliumjodide in het voor brood bestemde zout wordt verhoogd van 40 tot 60 milligram op elke kilogram zout.

OM DE BELANGEN VAN DE PATIËNTEN

De Consumentenbond vindt dat opkomen voor het consumentenbelang ook belangenbehartiging van de patiënt inhoudt. Aldus een hoofdartikel in de Consumentengids van november. In het jaarverslag van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst viel te lezen dat de Consumentenbond de patiënten niet kan vertegenwoordigen. Daar is de Consumentenbond het volstrekt niet mee eens.

"Wij vinden zo'n uitspraak een miskenning van de doelstellingen en het werk van de Consumentenbond en bovendien van de feitelijke ontwikkelingen van de laatste jaren", betoogt de schrijver van het boven al aangehaalde hoofdartikel. De Bond zit al in de Commissie-Rechten van de Patiënt van de Centrale Raad voor de Volksgezondheid. De vorige staatssecretaris, mevr. Veder-Smit heeft zich in haar Nota Patiëntenbeleid uitgesproken voor een platform van patiënten- en consumentenorganisaties als spreekbuis van patiëntenbelangen, aldus de Consumentenbond.

THERAPIETROUW

Wanneer hij ernstig ziek is zal de patiënt geneigd zijn zorgvuldig de door de arts gegeven aanwijzingen ook ten aanzien van het innemen van geneesmiddelen op te volgen: de z.g. therapietrouw. Aan een artikeltje dat wij aantroffen in het nieuwe blad Recept en dat ontleend was aan een artikel van de Australische medicus B.R. Miller in Pharmacy International ontlenen wij dat als een patiënt geen passende informatie krijgt van zijn arts een slechte therapietrouw het resultaat kan zijn. Dat kan ook het geval zijn wanneer de arts niet aan de verwachtingen van de patiënt voldoet. Worden er meer geneesmiddelen tegelijkertijd voorgeschreven dan heeft dit een nadelige invloed op het stipte opvolgen van de voorschriften ten aanzien van het innemen. Tweemaal daags geeft een hogere therapietrouw dan meermalen per dag. Als het geneesmiddel vloeibaar is is, nog altijd volgens dokter Miller, de therapietrouw slecht. Met tabletten en capsules gaat het beter.

"ALTERNATIEVE GENEESKUNDE WERKT VOORNAMELIJK PREVENTIEF"

Onze Oostelijke buren zijn altijd vol zorgen over de staat van hun "Kreislauf". Voor het welzijn van die "Kreislauf" gaat men uit kuren, in een badplaats en warempel — dat wordt nog betaald ook door het ziekenfonds van onze Oosterburen. Zover is het nog niet in hotels te Berg en Dal bij Nijmegen. Dat is overigens ook geen badplaats — maar gekuurd wordt er wel, als wij af mogen gaan op een artikel in Elseviers Weekblad.

Geest en lichaam worden daar in de behandeling betrokken. Het wordt dan ook een ware alternatieve vakantie — twaalf dagen lang en natuurlijk gaat het verre uit boven de z.g. "Symptoom" bestrijding — neen, de totale mens komt er aan te pas. Het doel is niet meer of minder dan de gast aan een ander levenspatroon te helpen.

De yoga-les dient er o.a. toe om de wervelkolom uit elkaar te rekken. Die zit anders maar de hele dag in elkaar gedrukt. Een en ander gaat uit van het Medisch Contact voor Homeopathie en Acupunctuur te Nijmegen. Er zijn dus bij het kuurpakket consulten met homeopathische artsen, in het genoemde centrum te Nijmegen dat onder leiding staat van dr. C. Hamburger.

De hotelmaaltijden zijn voor de kuurgasten vegetarisch — zilvervliesrijst hoort er bij, volkorenpannekoeken, rozebottelthee. In een gesprek met Joke de Gruyter van E.W. zegt dr. Hamburger: "Alternatieve geneeskunde werkt voornamelijk preventief. Het is geen geneeskunde die achteraf onderzoekt als het kwaad al is geschied".

HEILPRAKTIKER ALS MODE-"ARTS"

De jurist doctor Manfred Köhnlechner, vertelt Ben Knapen in NRC Handelsblad, heeft zich na een succesvolle carrière in de uitgeverij tot Heilpraktiker laten omscholen. Daar is betrekkelijk weinig vooropleiding voor nodig: lagere school en een getuigschrift van goed gedrag. Na een examen bij de plaatselijke huisarts kan — zo is de wet in de Bondsrepubliek nu eenmaal — de Heilpraktiker zijn praktijk openen. Maar hij mag slechts natuurlijke medicamenten aanbieden (zijn kennis van de scheikunde is uiterst beperkt!) en geen ingrepen verrichten of injecties geven.

Köhnlechner vestigde zich in Munchen en speelde met goed gevolg het hoofdstuk public relations, zodat hij weldra een soort mode-"arts" werd. Er is ook al een boek over hem geschreven waaruit blijkt dat 90 pct van zijn patiënten geen klachten meer heeft ook al gaat het om ziekten waaraan weinig of niets te doen valt.

Köhnlechner schrijft een soort medische rubrieken voor kranten en beveelt daar medicamenten van bepaalde bedrijven aan, die daarvoor Köhnlechner cheques doen toekomen met zes getallen. Köhnlechner

is dan ook al een gefortuneerd man. Hij is inmiddels, meent Ben Knapen, onmisbaar geworden voor de roddelpers en voor allerlei sterren-in-wording: voor wie de foto van een consult met doctor (jurae) Manfred Köhnlechner een mijlpaal in de carrière betekent.

PROPOLIS SLIKKEN — MAAR WAAR IS HET EIGENLIJK GOED VOOR?

Een reclameblaadje, verspreid met de naam van de drogist uit de buurt draagt in de zeshoekige cellen die die van een bijenraat moeten suggereren de naam "Natuur thuis". Het gaat over honing. Maar men is voorzichtig: al direct wordt het onjuist genoemd dat het gebruik van honing de oplossing is voor alle kwalen en gebreken "welke de mens innerlijk kunnen kwellen".

Wel staan er echter uitgebreide artikelen in over de z.g. Royal Jelly, de voeding die de werksters aan de larve geven, die bestemd is om op te groeien tot koningin. Even lezen en ons verbazen, want veel van dat bijzondere voedsel zullen de bijen toch niet voortbrengen. Maar het wordt wel uit Mexico ingevoerd en wie zijn voeding aanvult "met de supervoeding Royal Jelly, kan (...) daardoor in top-conditie komen en met een prettig en vrolijk humeur in dit jachtende verkeer en deze nerveuze wereld leven".

Alstublieft — daar hoort een mens nog eens wat. En dan is er voorts het energierijk stuifmeel de "pollen" dat alle lichaamsfunkties stimuleert. "Pollen" wordt wel eens de politieagent van het darmstelsel genoemd".

Maar dan is er ook nog de propolis, die donkere stof die de bijen in de kast of korf gebruiken als een soort kit. In 1974 is propolis in Rusland zo wordt verzekerd als een officieel geneesmiddel erkent. In Nederland komt het als Prosana-propolis op de markt. Wat de koper er mee moet doen is niet recht duidelijk. De propolis wordt in de handel gebracht in capsules maar enige aanwijzing voor het gebruik wordt niet gegeven. Wel wordt een vergelijking met de moderne antibiotica getrokken: het is niet giftig. Maar, zei ons een dermatoloog, je gaat er toch geen gonorroe mee genezen?

DE "STIPUNCTEUR" — NU EVEN PRIKKEN ZONDER NAALDEN

De verdoktering in Nederland schrijdt voort, constateerde onlangs Elseviers Weekblad. Wat toch is het geval? De heer Thomas van Looy te Tilburg brengt een apparaat in de handel waarmee men acupunctuur kan bedrijven zonder te prikken met naalden. Niet langer rechteroor in, rechteroor uit met een behendige draaibeweging... niets daarvan, de "stipuncteur" regelt dat zonder haperen.

En helpen dat het doet. Van Looy noemt minstens 54 kwalen. Dat in aanmerking nemend is de kostprijs van de stift, die op een negenvolts batterijtje "loopt" dan ook aan de matige kant: *f* 750. En dat remboursbedrag mag in twee keer worden betaald. Het is een revolutionaire Franse vinding, de Stipuncteur, geheel elektronisch. Het apparaat stelt de bezitter in staat om de "meer dan 3000 jaar oude Oosterse methode zelf thuis toe te passen".

H.H. Medici te Montpellier en te Marseille bevelen het apparaat van harte aan. De "diep" indringende straling" — want dat is het geheim, de lezer zal het inmiddels hebben begrepen — geneest hoofdpijn, slapeloosheid, krampen in het been, opvliegingen op oudere leeftijd, heuppijn, pijnlijke menstruatie, tandpijn, leverproblemen, prostaatzorgen. En dat is dan nog maar een kleine selectie. Dat de stipuncteur het "doet" blijkt uit een oplichtend controlelampje...

Importeur Thomas van Looy, die met de "stipuncteur adverteert houdt zich ook bezig met de verkoop van de fameuze gezondheidsarmbanden, waarvan overigens de enige reputatie die van prijzigheid is.

NIET ALLEEN DE ALLOPATHIE

In z.g. "controlled circulation" verschijnt thans om de twee maanden een blad over geneesmiddelen, Recept genaamd. Het blad is bestemd voor huisartsen en geeft in een kort bestek een beschrijving van geneesmiddelen. Recept is in klein formaat uitgevoerd en kan gemakkelijk in de zak worden meegenomen. Ook andere dan allopathische geneesmiddelen zullen worden behandeld, kondigt een vouwblad aan dat ter gelegenheid van de verschijning van het eerste nummer het licht zag. Bij de artikeltjes die meest tussen de 150 en 200 woorden groot zijn trof ons ook — in het eerste nummer — een aanhaling aan uit een van de bladen die zich bezighouden met de propaganda voor de z.g. natuurlijke geneeswijze. Het betrof een — overigens in zeer gematigde woorden gesteld — pleidooi voor het gebruik van kruiden als verbreding van het arsenaal van middelen waarover de arts beschikt.

TANDHEELKUNDIGE INRICHTINGEN

Pressieactiviteiten van de Consumentenbond (ruim 511.000 leden) speelden bij de gezondheidszorg een belangrijke rol, vermeldt het jaarverslag van de Bond over 1980. Zo werd in het verslagjaar gereageerd op de "Schets van de Eerstelijns gezondheidszorg" en op het voorontwerp van Wet Tandheelkundige Inrichtingen. Wat dit laatste betreft — de Bond pleitte voor een algeheel verbod op het exploiteren van dergelijke inrichtingen. De Consumentenbond is in 1980 deel gaan uitmaken van de Geneesmiddelencommissie van het Ministerie van Volksgezondheid.

De Bondsraad stelde een nota vast waarin gepleit werd voor het wettelijk vastleggen van de elementaire rechten van de patiënt en voor het totstandkomen van een kwaliteitscontrôle waarbij het belang van de consumenten voldoende aan bod komt. Die kwaliteitscontrole zou onafhankelijk van de (medische) professie moeten functioneren.

DE MANUELE THERAPIE VAN MEVROUW SICKESZ

Reeds zestien jaar beoefent de arts mevrouw Sickesz uit Wassenaar de z.g. manuele therapie bij rugklachten. Zij houdt ook in Amsterdam een spreekuur. Patiënten betalen gemiddeld 75 gulden voor een behandeling die ongeveer een kwartier in beslag neemt. Het Tweede-kamerlid voor het CDA, Ben Bakker, heeft zich door mevr. Sickesz laten behandelen en hij heeft daar baat bij gevonden. Hij heeft al vragen gesteld, zoals het een goed kamerlid betaamt.

Martin Voorn van Het Binnenhof ging eens met mevrouw Sickesz praten. Zij is de dochter van een chocoladefabrikant en bewoont een groot huis in Wassenaar. Zij vertelde de journalist Voorn dat zij 45 tot 75 gulden berekent voor een behandeling van, naar zij zelf mededeelt, gemiddeld een half uur. Het te betalen bedrag hangt af van de draagkracht van de patient. Geld wordt door het ziekenfonds niet vergoed; een aantal verzekeringen vergoedt het soms niet.

Zij zegt dat zij migraine, zenuwpijnen, maag- en darmklachten kan genezen evenals astma, aambeien, aangezichtspijnen en sommige vormen van eczeem.

Zij gebruikt geen röntgenfoto's — de rugklachten beoordeelt zij aan de hand van "assenstelsels" en de stand van de wervels. Zij werkt uitsluitend met de handen. Niet zonder reden gebruikt zij dan ook de term van "ortho-manipulatie" voor haar geneeswijze.

In haar gesprek met de journalist van Het Binnenhof liet zij deze niet er over in het ongwisse dat zij niet te spreken is over de Nederlandse medici. "Zij bestrijden symptomen en niet oorzaken van ziekten. Het is een gesloten, autoritair wereldje, waar je met nieuwe ideeën zeer argwanend wordt bekeken".

Mevrouw Sickesz leidt, naar haar zeggen, medici op. Vier artsen leidt zij elk jaar gratis op. In totaal heeft zij thans vijftien artsen in de geheimen van de manuele therapie ingewijd. Zij heeft er ernstig bezwaar tegen dat zij wel "de bottenkraakster van Wassenaar" wordt genoemd. Onlangs is er een boek van haar hand uitgekomen, dat de titel draagt: Ortho-manipulatie, behandeling van de foutieve stand van wervels en gewrichten.

Als de opleiding wordt gesubsidieeerd, zo vindt zij, dan kan dat een geweldige besparing op de kosten voor de volksgezondheid geven. Met deze opmerking zit zij op dezelfde lijn als de arts A. van 't Riet - men zie elders in dit nummer — die van mening is dat toepassing van de homeopathie tot een aanzienlijke besparing kan leiden op de kosten van de medische voorzieningen. Tegenover de journalist van Het Binnenhof gaf zij te kennen veel waardering te hebben voor mensen die met nieuwe dingen komen.

Over Moerman zei zij: Hij heeft ongetwijfeld iets gevonden. De hartchirurg Van der Schaar vindt zij: "eigenlijk te goed voor Nederland".

Aan patiënten ontbreekt het haar niet. Zij heeft in juni j.l. haar 12000ste patiënt ingeschreven. Zij is boos dat zij nog steeds niet als specialiste wordt erkend: "Dit is een nieuwe tak in de geneeskunde, wetenschappelijk, voorspelbaar, overdraagbaar. Manuele therapie zorgt dat de spanningen in het vegetatieve zenuwstelsel afwezig blijven of worden opgeheven".

DE LEDEZETTER — EEN MANUELE THERAPEUT UIT HET VERLEDEN

Manuele therapie is niet van vandaag of gisteren. Hippocrates moet al getoornd hebben tegen de ledezetters. Volgens een oud geschrift noemde hij ze "opsnorkers". Een beulsknecht die geen scherprechter kon worden kon altijd nog wel terecht als ledezetter. Wat is dat precies, een ledezetter?

Het Woordenboek der Nederlandse taal geeft deze definitie: voorheen de benaming van zekere personen die er hun werk van maakten de ledematen van kreupele of misvormde personen recht te zetten. Een beroemd geslacht van ledezetters was in de 17e eeuw in het Noordhollandse dorp Jisp te vinden. Het waren de leden van het geslacht Ploegh. De eerste van deze familie was een zekere Willem Taamsz, bijgenaamd "de ijzeren duim" die eerst als heelmeester op een haringbuis had gevaren en zich daarna te Jisp had gevestigd. Zijn kunst om leden recht te zetten lokte kreupelen van verre om naar Jisp (of Gisp zoals het toen wel heette) te reizen. Toen hij 1613 stierf werd hij opgevolgd door zijn kleinzoon, Mr. Jacob Cornelis Ploegh. Deze werd opgevolgd door zijn zoon, Mr. Cornelis Ploegh en zijn kleinzoon Mr. Jacob Cornelisz. Ploegh, waarvan de eerste in 1660 en de tweede in 1692 stierf. Met Mr. Cornelis stierf het geslacht uit.

In zijn Trou-ringh laat Jacob Cats een kreupele vrijer zeggen:

Te Gisp is nu ter tyt een wondre handigh man,
Die ook het slimste been te rechte brengen kan.

DE HONGKONGPIL IS GEVAARLIJK

De Hongkongpil is een preparaat van plantenextracten en chemische stoffen dat eensklaps zijn intrede heeft gedaan, buiten de officiële kanalen om, in de landen van de Europese Gemeenschap als geneesmiddel tegen reuma. De pil is gevaarlijk, aldus heeft de Europese Commissie geantwoord op vragen van het lid van het Europese parlement Damseaux (lib). De Hongkongpil wordt illegaal uit landen buiten de Gemeenschap ingevoerd. Opgepast derhalve!

Hetzelfde parlementslid had ook vragen gesteld over de controle op homeopathische geneesmiddelen. Hij wilde eenzelfde controle als die welke bestaat op de allopathische geneesmiddelen. De commissie vindt dat onnodig en onpraktisch. Homeopathische geneesmiddelen zijn zo verdund dat men er de gewone analysemethoden niet op kan toepassen. Ze zijn ook niet giftig. Hun werking laat zich niet beoordelen op grond van de gebruikelijke criteria. Bovendien wordt de fabricage van dit soort geneesmiddelen al gecontroleerd, aldus de Europese Commissie in haar antwoord aan de heer Damseaux.